

IV FORUM Interxarxes – Diputació de Barcelona

“Quins límits i quines possibilitats ofereix el treball en xarxa en l’atenció de casos?”

23 d’octubre de 2009

Límits i possibilitats del treball en xarxa en l’atenció de casos avui. Eulàlia Bassedas, EAP B-01 Nou Barris (Barcelona)

En el treball psicopedagògic als centres educatius partim de la constatació de la complexitat de les situacions en les que ens trobem, i veiem la necessitat d’anar fent recerca constant d’estratègies que ens permetin tenir en consideració aquesta complexitat i no tenir la il·lusió de poder tenir respostes simples a situacions complexes: la situació d’un alumne amb paràlisi cerebral que està a una aula ordinària, l’angúnia d’una adolescent amb distrofia muscular davant el canvi de centre, el nen de 5è de Primària que li costa incorporar les normes d’ortografia, el nen que pateix la mala relació dels pares amb l’escola que estan en desacord amb les decisions que prenen les seves mestres per ajudar-lo... Tot això són situacions reals que ens mostren malestars que impliquen a diferents actors dins de l’escola. Més encara podríem dir d’altres situacions en les que per cadascuna de les situacions hi ha d’altres actors que participen i que estan fora de l’escola (serveis socials, salut,....)

A l’interior dels centres educatius encara fa molta falta (i el treball en xarxa ens ho permet) que diferents persones donin imatges diferents dels alumnes per poder facilitar possibilitats de canvi. Els psicopedagogs dins dels centres escolars podem ser una de les persones que intentem “donar una altra mirada”. Per això és important tenir estructures/organitzacions dins dels centres educatius que ens permetin ampliar el camp de visió del professional que està implicat en el dia a dia en les dificultats. Aquestes són diverses i no són objecte de discussió en aquest àmbit però n’enumerarem algunes: reunions de tot l’equip docent que té un alumne determinat, reunions de cicle per poder parlar de les dificultats que es presenten dins dels grups classe, comissions d’atenció a la diversitat per identificar criteris i estratègies de millora per atendre millor la diversitat dins del centre, comissions socials on es puguin buscar estratègies

de millora per aquelles famílies que passen situacions de dificultat per poder donar resposta als requeriments que l'escola demana als seus fills,... En totes aquestes situacions intentem ampliar la visió de la situació que cadascun de nosaltres aporta des del seu coneixement. Molts cops, aquestes trobades en surten possibilitats de continuar treballant en un sentit o altre per poder ajudar al nen que mostra dificultats a l'escola.

Els centres educatius fan treball en xarxa, treball col·laboratiu? Cada cop hi ha més aquest plantejament, però encara estem molt lluny. Recordem les dites populars: "cada maestrillo su librito"; "el que vale, vale y el que no para letras", que donen idea de la consideració de l'altre: la persona que no fa estudis científic-tècnics, la necessitat de posar-se d'acord en el que cal ensenyar perquè l'alumnat pugui establir llaços entre l'estudi de la realitat i les disciplines,...En el món educatiu encara cal avançar en una cultura educativa que permeti respondre intel·ligent i també eficaçment als reptes de la ciutadania del segle XXI.

De tota manera, en el món educatiu es parla molt del treball en xarxa i sobre tot en la idea que l'educació és una tasca col·lectiva i cal una complicitat entre l'escola i la comunitat, els agents de l'entorn, les entitats externes, ja que tothom educa.(Collet,2009; Gordó,2009) En els documents que es parla d'aquesta idea, es fa referència a la necessitat d'anar cap a una escola que funcioni com un sistema intel·ligent (*basat en la deliberació i síntesi, en relacions de confiança, en la ciència que es basa en la pluralitat de perspectives, amb una concepció de l'aula com a xarxa i interdependència...*) en contra del paradigma de la racionalitat (*la veritat com a font d'autoritat de l'ensenyant, model de relacions d'obediència, concepció de l'aula com una illa autosuficient i tipus de relacions d'eficàcia...*) Hi ha experiències de xarxes d'escoles i comunitat que han vist incrementar la seva capacitat de donar resposta a les situacions difícils amb les que es troben (Plans d'entorn, projectes pedagògics de comunitat,...) Les escoles que entren en aquest plantejament també segurament tindran una mirada favorable en relació a avançar en el treball en xarxa en el seguiment de casos.

De vegades aquesta nova mirada és necessari que també ens la donin a nosaltres (dins de l'escola), en el treball amb xarxa amb d'altres serveis de la comunitat (sanitaris, socials) La mirada de diferents professionals ajuda a poder tenir perspectives del cas diferents, que ens permeten desencallar una situació que amb un o altre servei pot estar estancada. De vegades, la intervenció és deixar treballar els altres per poder entrar els altres serveis. El treball col·laboratiu ens pot ajudar a ampliar el focus de la nostra mirada: la resistència a l'entrada de nous professionals que parlin amb la família dins de l'escola, pot ser ajudada a veure des dels serveis clínics, com a por a que es vegi la pròpia inseguretats de la família en la situació en que es troba, per exemple.

Però cal anar avançant perquè encara ens trobem dos plantejaments que poden ser antagònics en el plantejament de les expectatives del professorat en les trobades que podem plantejar amb d'altres professionals: o bé la fantasia de solucions màgiques (simples: ens diran el que hem de fer amb aquest alumne difícil) o bé la nul·la expectativa (no hi ha res a fer, no tenim cap bona experiència). Cap d'elles ens ajuda a avançar. No podem pensar que la solució està en l'altre, sinó en la possibilitat conjunta de comprendre millor la situació d'aquest alumne i pel qual tots (professors, psicopedagogs, psicoterapeutes, educadors socials,...) podem i hem d'actuar buscant d'altres plantejaments.

Però cal que aprenem a explicar-nos, és a dir el psicopedagog i el mestre/professor ha de poder explicar en quines situacions la situació de l'alumne és insostenible, el psicoterapeuta ha de poder explicar perquè per aquest noi aquestes situacions poden ser insostenibles, i què li pot ajudar a fer-les sostenibles; la treballadora social ha de poder transmetre aquells elements de dificultat familiar que repercuteixen a l'alumne; ....

Com a avantatges del treball en xarxa en el seguiment de casos podem esmentar prioritàriament que la conversa dels diferents professionals sobre un cas permet modificar la visió del que està passant en aquests moments i tenir possibilitat de no actuar precipitadament. Quina pot ser de vegades la millor intervenció? De vegades la no intervenció. Crec que només la posta en comú, la conversa pot ajudar a avançar cap a plantejaments compartits. Posar en comú ens pot ajudar a passar de veure l'alumne, el pacient, l'usuari, a un nen/família que intenta sobreviure a la situació que té al seu voltant, i que busca la millor manera de sobreviure.

Els límits en el treball en xarxa jo els veig molt en el nostre cap: cal anar entrant en paradigmes ètics i conceptuals que valorin les aproximacions complexes, les visions àmplies,....Hi ha professionals que no volen/no poden (*estan molt segurs d'una altra perspectiva, no confien en el saber dels altres, no reconeixen l'altre com a interlocutor*) entrar en aquesta perspectiva multidisciplinària i segurament quan ens trobem amb professionals que tenen un plantejament radicalment diferent al nostre, en aquesta situació, el més realista és continuar fent treballs paral·lels, fent una atenció multilateral, si s'han intentat buscar línies de "conversa".

Referències bibliogràfiques

Collet,J(2009); Educació eficaç o educació intel·ligent? El treball en xarxa com a nova cultura educativa. *Guix*, 356-357, 71-81
Gordó,G. (2009): Posem l'accent de l'acció educativa en la xarxa. *Guix*, 356-357, 14-17.